

«وقایع اسرائیلیه» تحریم‌های فرهنگی و هنری رژیم صهیونیستی را بررسی می‌کند

شکست هژمونی اسلحه با سلاح فرهنگ

مریم شکیب

وقتی حرف از مقاومت در برابر رژیم‌های مثل رژیم عبری اسرائیل زده می‌شود، خیلی‌ها به یاد جنگ، سیاست یا تظاهرات خیابانی می‌افتند. اما یک جبهه مهم دیگر هم وجود دارد که ساکت‌تر است؛ ولی به مراتب مؤثرتر؛ جبهه فرهنگ و هنر.

در دهه‌های اخیر، در کنار مبارزات سیاسی، نظامی و حقوق بشری علیه رژیم صهیونیستی، جبهه فرهنگی و هنری نیز به یکی از مهم‌ترین عرصه‌های مقاومت جهانی علیه اشغال سرزمین‌های فلسطینی تبدیل شده است. تحریم‌های فرهنگی و هنری علیه رژیم اسرائیل، بخشی از استراتژی جهانی فشار غیرخشونت‌آمیز علیه نظام آپارتاید صهیونیستی محسوب می‌شود. این تحریم‌ها، عمدتاً در قالب جنبش هنرمندان، نویسندگان، دانشگاهیان و کنشگران فرهنگی در سراسر جهان دنبال می‌شود.

تحریم فرهنگی و هنری چیست؟

تحریم فرهنگی و هنری به معنای امتناع آگاهانه از هرگونه تعامل، همکاری یا مشارکت با نهاد‌های فرهنگی، هنری یا آموزشی وابسته به رژیم عبری اسرائیل است. بدین معنی که افراد، گروه‌ها، هنرمندان و نهاد‌های فرهنگی تصمیم می‌گیرند با نهاد‌های هنری رژیم اسرائیل همکاری نکنند، در جشنواره‌هایی که توسط رژیم عبری اسرائیل حمایت می‌شوند شرکت نکنند، کنسرت یا نمایشگاه‌های خود را در رژیم اسرائیل برگزار نکنند و پروژه‌های مشترک دانشگاهی یا تحقیقاتی با نهاد‌های اسرائیلی نداشته باشند. این اقدامات نمادین و راهبردی، با هدف مشروعیت‌زدایی از رژیم صهیونیستی در عرصه بین‌المللی، افشای نقش نهاد‌های هنری و فرهنگی در تداوم اشغال و آپارتاید و حمایت از هنرمندان و نهاد‌های فلسطینی که در زیر فشار نظام اشغالگر صهیونیستی فعالیت می‌کنند، انجام می‌شوند.

جنبش BDS و تحریم فرهنگی

جنبش جهانی BDS، مخفف Boycott, Divestment, Sanctions جنبشی است که در سال ۲۰۰۵ توسط ۱۷۰ اتحادیه فلسطینی، شبکه‌های پناهندگان، سازمان‌های زنان، انجمن‌های حرفه‌ای، کمیته‌های مقاومت مردمی و دیگر نهاد‌های جامعه مدنی فلسطین راه‌اندازی شد که سه محور اصلی تحریم (Boycott)، عدم سرمایه‌گذاری (Divestment) و تحریم اقتصادی و سیاسی (Sanctions) دارد.

تحریم فرهنگی و هنری یکی از شاخه‌های اصلی جنبش BDS، به اسم PACBI است. PACBI کمپین فلسطینی تحریم‌های دانشگاهی، فرهنگی و هنری اسرائیل است که در سال ۲۰۰۴ جهت کمک به مبارزه برای آزادی، عدالت و برابری فلسطینیان آغاز به کار کرد. این جنبش با هدف قطع همکاری‌های آکادمیک و فرهنگی با رژیم اسرائیل شکل گرفت. فلسفه آن مبتنی بر نقش دانشگاه‌ها و مؤسسات فرهنگی رژیم عبری اسرائیل در توجیه اشغال فلسطین و نقض حقوق بشر بود. PACBI هرگونه مشارکت در پروژه‌های مشترک با نهاد‌های اسرائیلی را عادی‌سازی اشغال می‌داند. آن‌ها از هنرمندان جهان می‌خواهند با نهاد‌های رسمی اسرائیلی همکاری نکنند، خواستار تحریم جشنواره‌ها، کنفرانس‌ها و مؤسسات هنری رژیم اسرائیل هستند و از هنرمندان اسرائیلی می‌خواهند در صورت مخالفت با اشغال، به صورت فردی و نه با حمایت نهاد‌های رسمی در این کمپین شرکت کنند.

این تحریم‌ها به شدت برای اسرائیل هزینه‌ساز شده است زیرا در دنیای امروز، تصویر و وجهه بین‌المللی یعنی سرمایه. وقتی این وجهه با تحریم، اعتراض و افشاگری خدشه‌دار شود، ضربه‌ای جدی به مشروعیت رژیم اسرائیل وارد می‌شود.

مهم‌ترین چهره‌های این جنبش چه کسانی هستند؟

راجر واترز (Roger Waters) موسیقیدان انگلیسی و عضو و مؤسس سابق پینک فلوید، یکی از حامیان BDS و به رسمیت شناختن حقوق فلسطین است که بارها به یهودستیزی متهم شده است.

لرد (Lorde) خواننده نیوزیلندی که سال ۲۰۱۸ پس از اعتراضات مردمی کنسرت خود در تل‌آویو را لغو کرد. کن لوچ (Ken Loach) کارگردان مشهور انگلیسی که به خاطر فیلم‌های واقع‌گرایانه اجتماعی و دیدگاه‌های سیاسی‌اش شناخته می‌شود. او از حامیان سرسخت جنبش بایکوت، عدم سرمایه‌گذاری و تحریم (BDS) علیه رژیم عبری اسرائیل بوده و از بایکوت فرهنگی حمایت می‌کند. او حضور در هر نوع فستیوال هنری اسرائیلی را رد کرده است.

برایان ایانو (Brian Eno) آهنگ‌ساز برجسته‌ای است که به خاطر حمایتش از آرمان فلسطین شناخته می‌شود و از منتقدان صریح اقدامات رژیم اسرائیل در غزه بوده است. او به طور فعال در تحریم‌های فرهنگی اسرائیل شرکت کرده و اجازه استفاده از موسیقی‌اش توسط مؤسسات اسرائیلی را نداده است. ایانو بارها با دیگر هنرمندان طومارهایی را در محکومیت اقدامات نظامی رژیم اسرائیل امضا کرده و خواستار تحریم رژیم عبری اسرائیل شده‌اند.

چه جشنواره‌ها و رویدادهایی تحریم شدند؟ چه کسانی چه آثاری ساختند؟

یورویژن ۲۰۲۴ (سئوئد)، بیش از ۱,۴۰۰ هنرمند از جمله گروه‌های موسیقی مشهور اسکاندیناویایی، با امضای نامه‌ای به اتحادیه پخش اروپایی (EBU) خواستار محرومیت اسرائیل شدند. ولی EBU فقط اسرائیل را به دلیل «محتوای سیاسی شعار هایش» جریمه کرد، اما آن را حذف نکرد.

کمپین #BoycottEurovision، در سال ۲۰۱۹، برخی از هنرمندان، فعالان و سازمان‌ها خواستار تحریم مسابقه آواز یورویژن در تل‌آویو اسرائیل شدند. هدف این تحریم، اعمال فشار بر رژیم عبری اسرائیل برای رعایت قوانین بین‌المللی و احترام به حقوق فلسطینیان بود.

بنکسی Banksy، هنرمند خیابانی بریتانیایی، دیوار آپارتاید در کرانه باختری را با نقاشی‌هایی در حمایت از فلسطین پوشانده است. کارهای او در منطقه، به ویژه در کرانه باختری تحسین و جنجال زیادی برانگیخته است.

فستیوال‌های هنر فلسطینی، در کشورهای مختلف از جمله انگلیس، آفریقای جنوبی، لبنان و ترکیه نمایشگاه‌هایی با موضوع مقاومت فلسطینیان برگزار شده است. Broken Cameras مستندی از زندگی روزمره در کرانه باختری و مقاومت غیرمسلحانه است. این فیلم نامزد اسکار ۲۰۱۲ شد. کارگردان آن اماد برنات، یک کشاورز فلسطینی است.

خیزش علمی علیه عبری‌ها!

بخش مهمی از تحریم‌های فرهنگی، تحریم آکادمیک است. این نوع تحریم شامل، قطع همکاری دانشگاه‌ها با مؤسسات آموزشی اسرائیلی، تحریم کنفرانس‌ها و پروژه‌های تحقیقاتی مشترک با رژیم اسرائیل و امتناع از دوری مقالات یا آموزش در نهاد‌های آکادمیک اسرائیل است.

بسیاری از دانشگاه‌های رژیم اسرائیلی، نه تنها در مقابل جنایات رژیم ساکت هستند، بلکه فعالیت‌های ارتش اسرائیل و پروژه‌های نظامی همکاری می‌کنند. دانشگاه‌هایی مانند Hebrew University در پروژه‌های فناوری امنیتی که علیه مردم فلسطین استفاده می‌شود، شرکت دارند. در این میان برخی دانشگاه‌ها به تحریم آکادمیک رژیم عبری روی آورده‌اند که از آن میان می‌توان به دانشگاه ژوهانسبورگ اشاره کرد که در سال ۲۰۱۱ همکاری خود را با دانشگاه بن گوریون قطع کرد. همچنین بیش از ۳۰۰ استاد دانشگاه بریتانیا در سال ۲۰۱۵ تحریم آکادمیک اسرائیل را امضا کردند و در نهایت انجمن مطالعات آمریکایی (ASA) در سال ۲۰۱۳ طرح تحریم دانشگاه‌های اسرائیلی را تصویب کرد.

فضای مجازی؛ جبهه جدید مقاومت

در سال‌های اخیر و پس از ۷ اکتبر ۲۰۲۳، توئیتر، اینستاگرام، تیک‌تاک و یوتیوب تبدیل به خط مقدم اطلاع‌رسانی و تحریم فرهنگی شده‌اند. میلیون‌ها کاربر، هنرمندان، فعال اجتماعی و حتی افراد عادی با تولید محتوایی متنوع به موضوع غزه و فلسطین پرداخته و هشتک‌هایی در حمایت از غزه و فلسطین چون، #FreePalestine، #BoycottIsrael، #GazaUnderAttack و #DBS را پربازدید کرده‌اند.

تحریم فرهنگی و هنری، بخشی از یک مقاومت عمیق و انسانی در برابر اشغالگری است. این جبهه، بدون اسلحه و جنگ و خونریزی با قلم، دوربین، موسیقی و تصویر، علیه رژیم‌های استبداد که سعی می‌کنند با پول و قدرت، جنایت‌هایش را پشت پرده‌های برق جشنواره‌ها و دانشگاه‌ها پنهان کنند. در جهانی که دولت‌ها اغلب سکوت کرده یا همدست رژیم صهیونیستی شده‌اند، این مردم و هنرمندان هستند که پرچم حقیقت و عدالت را بالا نگه داشته‌اند. هنر، برخلاف سیاست، دل‌ها را خطاب قرار داده و کاری می‌کند که مخاطب، نه از روی منطق بلکه با همه وجود با یک ملت همدردی کند. هژمونی که با زور اسلحه ساخته شده، ممکن است با یک تصویر، یک شعر یا حتی یک هشتک فرو بریزد.